

A tudatelmélet korlátozódása Alzheimer-kórban – esettanulmány

Hoffmann Ildikó

Bevezetés: Vannak olyan elméletek, melyek szerint a tudatelméleti műveletekre épül rá a nyelvi szerkezeti rekurzió (Evans - Levinson 2009), találunk elképzeléseket amellet is, hogy a nyelvi szerkezeti rekurzió alapozza meg a tudatelméleti következtetéseket (Hauser - Chomsky - Fitch 2002), és olyan elmélettel is találkozhatunk, mely a kettő egymástól való függetlensége mellett érvel (Siegal - Varley 2006) (Hoffmann és mtsai 2012). Az Alzheimer-kór (AK) egyik jegye a deklaratív emlékezet romlása, amely a középsúlyos szakaszra felerősödik, és a lexikonhoz való hozzáférés korlátozódásában lesz tetten érhető (vö. Németh 2008). Előzetes vizsgálataink azt mutatják, hogy a memória zavara, az általa okozott lexikai aktivációs és jelentés-elérési problémák, valamint a nem nyelvi kognitív képességek kapacitásbeli korlátozódásai is hatással lehetnek a rekurzív műveletekre. Korábbi kutatásaink alapján feltételezzük, hogy ez a hatás elsősorban a rekurzív tudatelméleti következtetések korlátozódásában mutatkozik meg az Alzheimer-kórban (Hoffmann és mtsai 2012).

Metódus: Két enyhe és két középsúlyos AK-val élő vizsgálati személyt teszteltünk egy elsődleges és egy másodlagos hamis vélekedés teszt segítségével Youmans és Bourgeois (2010) nyomán.

Eredmények: Az elsődleges hamis vélekedés tesztet valamennyi vizsgálati személy sikeresen teljesítette. A másodlagos hamis vélekedés tesztben a középsúlyos Ak-val élő személyek a hamis vélekedés kérdésre helytelen választ adtak.

Következtetések: Esettanulmányunk eredményei alátámasztani látszanak azt, hogy míg a tudatelméleti beágyazás az enyhe szakaszban ép marad, addig az AK középső szakaszára már korlátozódik. Az ép nyelvi rekurzió és a korlátozott tudatelméleti beágyazások a középsúlyos Alzheimer-kórban érvül szolgálhatnak a két képesség relatív függetlenségének feltételezése mellett (vö. Siegal - Varley 2006).

Hivatkozások

- Evans, Nicholas, Levinson, Stephen. 2009. The Myth of Language Universals: Language diversity and its importance for cognitive science. *Behavioral and Brain Sciences* 32. 429-492.
- Hauser, Marc, Chomsky, Noam, Fitch, Tecumseh 2002. The Faculty of Language: What Is It, Who Has It, and How Did It Evolve? *Science*, 298:1569--1579.
- Hoffmann Ildikó, Bánréti Zoltán, Szücs Márta, Mészáros Éva (2011) A mondattani rekurzió enyhe és középsúlyos Alzheimer-kórban. In: Bánréti Zoltán (szerk.) Rekurzió a nyelvben: neurolingvisztikai megközelítés. Budapest, Tinta Kiadó. 71-100.
- Németh Dezső 2008. A nyelvi és emlékezeti folyamatok kapcsolata. In: Csépe V., Győri M., Ragó, A. (szerk.). *Általános pszichológia 3. - Nyelv, tudat, gondolkodás*, Osiris Kiadó, 179-187.
- Siegal, Michael, Varley, Rosemary 2006. Aphasia, language and theory of mind. *Social Neuroscience* 1. 167-174.
- Youmans, Gina, Bourgeoi, Michelle 2010. Theory of mind in individuals with Alzheimer-type dementia. *Aphasiology* 24:4, 515-534.